

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van

houdende wijziging van het Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten in verband met te stellen eisen aan de onafhankelijke deskundige en het herstellen van een technische onvolkomenheid

Op de voordracht van de Minister voor Langdurige Zorg en Sport van
; kenmerk ;

Gelet op de artikelen 2a, eerste lid, en 8, vijfde lid, van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van
no);

Gezien het nader rapport van de Minister voor Langdurige Zorg en Sport van
; kenmerk ;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2.2, eerste lid, onderdeel d, subonderdeel 6° wordt "onvrijwillige" vervangen door "onvrijwillige zorg".

B

Artikel 3.1 komt te luiden:

Artikel 3.1

1. De onafhankelijke deskundige, bedoeld in artikel 11 van de wet, is een zorgverlener of een deskundige op het gebied van langdurige of intensieve zorg en heeft aantoonbare kennis en ervaring ten aanzien van de onvrijwillige zorg die aan de betrokken cliënt wordt verleend alsmede ten aanzien van het voorkomen en afbouwen van onvrijwillige zorg voor de doelgroep waartoe de betrokken cliënt behoort.

2. De onafhankelijke deskundige is gedurende ten minste één jaar niet betrokken geweest bij de behandeling van of de zorg aan de betrokken cliënt en functioneert onafhankelijk van de zorgaanbieder.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister voor Langdurige Zorg en Sport,

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen deel

Aanleiding

De Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (hierna: Wzd) heeft betrekking op cliënten met een psychogeriatrische aandoening of een verstandelijke beperking¹, en geeft onder meer het kader voor de voorwaarden waaronder onvrijwillige zorg bij deze doelgroep mag worden toegepast. Het doel van de Wzd is om onvrijwillige zorg zo veel mogelijk te voorkomen. Als onvrijwillige zorg toch noodzakelijk lijkt te worden, moeten zorgverleners eerst vrijwillige alternatieven overwegen in een multidisciplinaire besluitvormingsprocedure. Ingezette onvrijwillige zorg moet daarnaast periodiek en multidisciplinair worden geëvalueerd. Deze besluitvormingsprocedure omtrent onvrijwillige zorg staat bekend onder de naam 'stappenplan'.

Een belangrijk onderdeel van het stappenplan is dat na enige tijd een zogeheten 'frisse blik' is vereist. Indien het niet lukt om onvrijwillige zorg binnen zes maanden af te bouwen, moet de zorgverantwoordelijke advies vragen aan een niet bij de behandeling betrokken deskundige. Eerder werd dit advies uitgebracht door een externe deskundige. Echter, sinds 6 november 2021 is in artikel 11 van de Wzd opgenomen dat advies moet worden gevraagd aan een onafhankelijke deskundige, die niet bij de behandeling van de cliënt of de zorg aan de cliënt betrokken is². Hiermee is het mogelijk gemaakt dat deze deskundige advies geeft aan de zorgaanbieder waar hij zelf ook in dienst is. Met dit wijzigingsbesluit wordt deze wijziging tevens opgenomen in het Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (hierna: Besluit zorg en dwang).

Artikel 8, vierde lid van de Wzd bepaalt dat bij algemene maatregel van bestuur eisen worden gesteld aan deze deskundigen. Tot nu toe kunnen als onafhankelijke deskundige optreden:

- Een arts voor verstandelijk gehandicapten, een psychiater, een gezondheidszorgpsycholoog, een orthopedagoog-generalist of een verpleegkundige als het een cliënt betreft met een verstandelijke beperking.
- Een specialist ouderengeneeskunde, een psychiater, een

¹ De Wzd heeft onder meer betrekking op personen met een verstandelijke handicap. In deze nota van toelichting wordt de inmiddels meer gebruikelijke term van verstandelijke beperking gehanteerd.

² Met de Wet van 29 september 2021 tot wijziging van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten teneinde de uitvoering te vereenvoudigen en technische onvolkomenheden en omissies te herstellen, is de onafhankelijke deskundige in de plaats gekomen van de externe deskundige, als gevolg van het amendement Van der Laan en Van der Staaij (Kamerstukken II, 2020/21, 35667, nr. 12).

gezondheidszorgpsycholoog of een verpleegkundige als het een cliënt betreft met een psychogeriatrische aandoening.

In de praktijk is gebleken dat het aanwijzen van specifieke beroepen voor het vervullen van de rol van onafhankelijke deskundige het uitvoeren van maatwerk in de weg staat. Daarom is besloten om af te stappen van het aanwijzen van specifieke beroepen en in plaats daarvan kwaliteitseisen te stellen aan de onafhankelijke deskundigen. Die eisen zijn opgenomen in dit wijzigingsbesluit. Op deze wijze krijgen zorgverleners de mogelijkheid om per casus vast te stellen welke deskundige het beste in staat is om als onafhankelijke deskundige op te treden.

De eisen die aan onafhankelijke deskundige worden gesteld

Zoals hierboven toegelicht, wordt met dit wijzigingsbesluit ten eerste de term externe deskundige vervangen door de term onafhankelijke deskundige, zodat in het Besluit zorg en dwang dezelfde termen worden gebruikt als in de Wzd. Daarnaast worden in dit besluit de kwaliteitseisen voor onafhankelijke deskundigen opgenomen. Een onafhankelijke deskundige moet een zorgverlener of een deskundige op het gebied van langdurige of intensieve zorg zijn. Daarbij moet diegene aantoonbare kennis en praktijkervaring hebben ten aanzien van de onvrijwillige zorg die aan de betrokken cliënt wordt verleend alsmede ten aanzien van het voorkomen en afbouwen van onvrijwillige zorg voor de doelgroep waartoe de betrokken cliënt behoort. Deze wijziging geeft de zorgverantwoordelijke de mogelijkheid om per casus de specifieke deskundigheid te raadplegen die op dat moment nodig is. In het geval dat de onvrijwillige zorg betrekking heeft op het beperken van de bewegingsvrijheid, kan bijvoorbeeld advies van een ergotherapeut gevraagd worden. Tevens maakt deze wijziging bijvoorbeeld mogelijk dat de zorgverantwoordelijke advies inwint van een ervaren verpleegkundige die verbonden is aan een kennisinstituut, maar zelf niet langer als verpleegkundige werkzaam is.

Met de introductie van de onafhankelijke deskundige in de Wzd, is het toegestaan dat een onafhankelijke deskundige in dienst is van of gedetacheerd is bij de zorgaanbieder van de cliënt. Daarmee komen meer personen in aanmerking om de rol van deze deskundige te vervullen dan eerder het geval is. Wel is van belang dat de onafhankelijke deskundige daadwerkelijk een nieuwe en frisse blik heeft op de vraag of en op welke wijze onvrijwillige zorg bij een bepaalde cliënt kan worden afgebouwd. Daarom is het van belang dat een onafhankelijke deskundige niet betrokken is bij de behandeling van de cliënt of de zorg aan de cliënt. Dit wordt al tot uitdrukking gebracht in artikel 11 van de Wzd. Met dit wijzigingsbesluit wordt dit geconcretiseerd door als eis op te nemen dat de onafhankelijke deskundige gedurende ten minste één jaar niet betrokken is geweest bij de behandeling van of de zorg aan de betrokken cliënt en dat hij onafhankelijk functioneert van de zorgaanbieder. Hiermee wordt aangesloten bij de eisen voor de arts die de medische verklaring opstelt ten behoeve van een rechterlijke machtiging of inbewaringstelling.

Toezicht en handhaving

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) houdt toezicht op de naleving van de bij of krachtens de Wzd gestelde regels. Daarmee houdt de IGJ tevens toezicht op de naleving van de in het Bzd opgenomen kwaliteitseisen. De IGJ oefent risicogestuurd toezicht uit, proactief en gericht op de grootste risico's in de zorg.

Toezicht- en handhavingstoets IGJ

PM

Fraudetoets

Dit besluit brengt geen verhoogd risico op fraude met zich mee. De bekostiging van (ambulante) onvrijwillige zorg is in andere wetgeving geregeld. In het kader van de Wzd hebben zorgverzekeraars reeds geoordeeld dat het risico op fraude niet groot is, omdat door de aard van de zorg die op grond van de Wzd en dus ook op grond van dit besluit zal worden verleend altijd meerdere mensen een rol in het proces spelen en er sprake is van verplichte verslaglegging.

Gevolgen voor betrokken partijen

Onderhavige wijziging biedt zorgverleners mogelijkheden om maatwerk te bieden bij het vragen van onafhankelijk advies, omdat aangesloten kan worden bij het expertisegebied waar op dat moment voor een bepaalde cliënt behoefte aan is. Hierdoor kan aan de cliënt betere zorg worden verleend.

Gevolgen regeldruk en administratieve lasten

Dit wijzigingsbesluit heeft geen gevolgen voor de regeldruk of administratieve lasten. De Wzd verplicht zorgverleners om advies te vragen aan een onafhankelijke deskundige, indien het niet lukt om onvrijwillige zorg na zes maanden af te bouwen. Dit wijzigingsbesluit brengt geen wijzigingen aan ten aanzien van deze verplichting, die een belangrijke waarborg biedt voor het afbouwen van onvrijwillige zorg en zodoende de rechtsbescherming voor de cliënt. Wel biedt deze wijziging meer ruimte aan zorgverleners om, in samenspraak met de cliënt en vertegenwoordiger, de juiste expertise bij het stappenplan te betrekken waardoor nog meer wordt aangesloten bij de zorgbehoefte van de cliënt.

Adviezen en consultatie

PM

Toelichting artikelsgewijs

Artikel I

Onderdeel A

Onderdeel A bevat een redactionele verbetering in artikel 2.2.

Onderdeel B

In onderdeel B wordt artikel 3.1 van het Wzd gewijzigd. In het nieuwe artikel 3.1 wordt opgenomen dat de onafhankelijke deskundige, bedoeld in artikel 11 van de wet, een zorgverlener of een deskundige op het gebied van langdurige of intensieve zorg is en aantoonbare kennis en ervaring heeft ten aanzien van de onvrijwillige zorg die aan de betrokken cliënt wordt verleend alsmede ten aanzien van het voorkomen en afbouwen van onvrijwillige zorg voor de doelgroep waartoe de betrokken cliënt behoort.

In het tweede lid wordt als aanvullende eisen opgenomen dat de onafhankelijke deskundige gedurende ten minste één jaar niet betrokken is geweest bij de behandeling van of de zorg aan de betrokken cliënt en dat hij onafhankelijk functioneert van de zorgaanbieder.

Artikel II

Het onderhavige besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst. Hiermee wordt afgeweken van het kabinetsbeleid inzake vaste verandermomenten en van de minimuminvoeringstermijn. In de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten is al sinds 6 november 2021 de onafhankelijke deskundige opgenomen ter vervanging van de externe deskundige. Voor zowel cliënten als zorgaanbieders is het van belang dat de nadere regels over de onafhankelijke deskundige zo spoedig mogelijk in lijn worden gebracht met de wet en het verschil tussen het Besluit zorg en dwang en de wet wordt gerepareerd

De Minister voor Langdurige Zorg en Sport,